

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

NIKOLA SAKAČ

PODUZETNIŠTVO U MEĐIMURJU

ZAVRŠNI RAD

ČAKOVEC, 2014.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

NIKOLA SAKAČ

PODUZETNIŠTVO U MEĐIMURJU
ENTREPRENEURSHIP IN MEĐIMURJE

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Ivana Bujan, univ.spec.philol.angl.

ČAKOVEC, 2014.

Zahvala:

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam Završni rad izradio sam, koristeći se navedenom literaturom i znanjem stečenim na Međimurskom veleučilištu u Čakovcu uz stručno vodstvo mentorice prof. Ivane Bujan, kojoj se srdačno zahvaljujem. Ovim putem, zahvaljujem se i svojoj obitelji na potpori tijekom studija.

U Čakovcu, listopad, 2014.

SADRŽAJ

SAŽETAK

1. UVOD	1
2. POVIJESNI RAZVOJ PODUZETNIŠTVA	3
3. POJMOVNO ODREĐENJE PODUZETNIŠTVA.....	5
3.1. Klasifikacija poduzetništva	7
3.1.1. Tradicionalno poduzetništvo	7
3.1.1.1. Osnovne značajke malih poduzeća.....	8
3.1.1.2. Obiteljsko poduzetništvo	9
3.1.2. Poduzetništvo u velikim poduzećima	10
3.1.3. Socijalno poduzetništvo.....	11
4. PREDNOSTI I NEDOSTACI ULASKA U PODUZETNIŠTVO	12
4.1. Prednosti ulaska u poduzetništvo	12
4.2. Nedostaci ulaska u poduzetništvo.....	12
5. POTICANJE PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	13
6. RAZVOJ PODUZETNIŠTVA U MEĐIMURJU.....	15
6.1.1. Povijesni razvoj Međimurja.....	16
6.1.2. Počeci industrije u Međimurju	17
7. OBILJEŽJA GOSPODARSTVA I PODUZETNIŠTVA U MEĐIMURJU	20
7.1.1. Sektori u razvoju.....	21
7.2.1. Industrija Međimurske županije	23
7.2.1.1. Prerađivačka industrija	23
7.2.1.2. Građevinarstvo	27
8. REZULTAT POSLOVANJA MEĐIMURSKIH PODUZETNIKA U 2013. g.	28
8.1. Podjela poduzetnika prema veličini.....	29
8.2. Ukupni prihodi i rashodi prema veličini poduzetnika	30
9. PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA	32
10. NAJPOZNATIJI PODUZETNICI MEĐIMURJA.....	35
11. ZAKLJUČAK.....	38
12. LITERATURA	39
13. POPIS SLIKA, GRAFIČKIH I TABLIČNIH PRIKAZA	41

SAŽETAK

Izučavanje poduzetništva važno je zbog svoje ekonomske, socijalne i političke dimenzije, stoga se u ovom radu polazi od pojmovnog određenja poduzetništva te podjele poduzetništva. Postati poduzetnikom i osnovati vlastito poduzeće san je mnogih ljudi. Osnivanje vlastitog poduzeća donosi brojne prednosti, štoviše, nekima se poduzetništvo čini kao uzbudljiv, zanimljiv, koristan, izazovan i financijski isplativ način života, ali pošto uvijek postoji i druga strana medalje, tako je i u poduzetništvu, pa ulaskom u poduzetništvo treba snositi i određene rizike, te pokušati nadvladati nedostatke. Poduzetništvo predstavlja izraz inovativnosti određenog društva, što u tržišnim uvjetima poslovanja znači stalan stvaralački nemir. Traženje novih proizvoda, kojima će se u jakoj konkurentskoj borbi pokriti određene potrebe na tržištu i time ostvariti ciljevi poduzeća, vodi stalnom razvoju. U ovome radu se kroz povijest prikazuje razvoj poduzetništva. Poticanje poduzetništva jedan je od važnih čimbenika razvoja gospodarske strukture države, pa stoga država mora ustrajati u njezinom razvoju.

Međimurje se s obzirom na „gospodarski tloris” županije, kao najsjevernija županija Hrvatske, može opisati kao „gospodarska struktura pretežno tradicionalnog, radno intenzivnog i izvožno orijentiranog karaktera”. Od samih početaka industrije u Međimurju pa do danas, kreativnost i sposobnost međimurskih poduzetnika sve više jača, a kao nagrada tome je visoka konkurentnost u odnosu na druge županije, što upućuje na pozitivne faktore dugoročnog razvitka.

Ključne riječi: poduzetništvo, poduzetnik, povijest, industrija, Međimurje, Međimurska županija

1. UVOD

Ekonomska teorija razvijenih zemalja ističe poduzetništvo kao kamen temeljac gospodarskog sustava i gospodarskog razvoja, a promatra ga i kao poseban proizvodni faktor. Zadatak mu je da na najpovoljniji način kombinira i koordinira proizvodne faktore i tako maksimizira čisti profit. (Škrtić, 2006)

U suvremenom gospodarstvu u kojemu je osnovna zadaća poslovnih subjekata uočavati i otkrivati nove mogućnosti i stvarati šanse u promjenjivoj okolini, informacije, komunikacije, znanje i poduzetništvo postaju temeljni resursi i nositelji tehnološkog, ekonomskog i društvenog razvoja. (Škrtić i Mikić, 2011)

Cilj je suvremenog poduzetništva razviti poduzetničku klimu, koju prije svega obilježava orijentacija na individualnu inicijativu, kreativnost i inovacije, kao i stvaralačku atmosferu usmjerenu na prevladavanje postojećeg i stvaranje novog, drugačijeg i humanijeg društva. (Škrtić i Mikić, 2011)

Poduzetništvo možemo definirati i kao proces potican inicijativom koja u sebi nudi inovativnost i nikad se ne miri s postojećim stanjem. Iz toga se stvaraju nove ideje i rađaju promjene. U objašnjavanju pojma treba, osim svega navedenog, uzeti u obzir i inovacije, rad, rizik, maštovitost, znanje, obrazovanje, planiranje, procjenu, predviđanje, motiv, moral, energiju i smjelost. Sve te karakteristike određuju društvenu dimenziju poduzetništva koja rezultira društvenim napretkom. (Škrtić i Mikić, 2011)

Proučavanje poduzetništva uvijek je izazov posebne vrste – i za znanstvenike i za „predmet istraživanja“, kojega čine prije svega ljudi koji se svakodnevno bore za opstanak svojih obrta i poduzeća u konkretnim društvenim i ekonomskim okolnostima. I ne radi se samo o pukom opstanku, već (u našim prilikama) i o pojedinačnim i obiteljskim snovima. Poduzetništvo želi ostvariti vlastite poslovne ideje sa što manje materijalnih i moralnih troškova, ali i stvoriti nešto trajnije od svakodnevnog pojedinačnog i grupnog napora – određene vrijednosti za one koji tek dolaze i za društvo u cjelini. (Čengić, 2002)

Ciljevi izrade ovoga rada jesu upoznati Međimurje kroz povijesni poduzetnički razvoj Međimurja, obilježja i mogućnosti poduzetništva u Međimurju, pa sve do rezultata međimurskih poduzetnika.

Metode izrade rada su kvalitativne naravi. Provedeno je prikupljanje i istraživanje postojeće literature, istraživanje za stolom, istraživačka kreativnost, istraživanje na temelju sekundarnih podataka.

2. POVIJESNI RAZVOJ PODUZETNIŠTVA

Poduzetništvo postoji otkad je čovjeka. Prvi zapisi nam ukazuju na razne oblike poduzetništva u rano doba, u egipatskoj, arapskoj i kineskoj civilizaciji. U antičko doba poznati su različiti tipovi poduzetništva u staroj Grčkoj i Rimskom Carstvu gdje kao različite poduzetničke aktivnosti jačaju trgovina i novčarsko poslovanje. Poduzetništvo pod ovim pojmom nastaje u srednjem vijeku između 12. i 15. stoljeća. U prvo vrijeme poduzetništvo je obuhvaćalo trgovinu, kreditne i mjenjačke poslove, brodarstvo, ali i osvajanje novih područja, razbojništvo i gusarstvo. Kao osnovni tipovi poduzetnika u to vrijeme izdvajaju se gusari, feudalc, državni činovnici, špekulanti, trgovci i obrtnici. Trgovati, u smislu velike trgovine, značilo je opremiti i naoružati. (Šipić i Najdanović, 2012)

Primjer najranije definicije poduzetništva jest Marko Polo koji je uspio uspostaviti trgovačke pravce prema Dalekom Istoku. Marko Polo je potpisivao ugovor s osobom koja je imala novac (preteča današnjem pothvatnom kapitalistu) kako bi prodao svoja dobra. Uobičajeni takav ugovor omogućavao je zajam trgovcu-pustolovu s 22,5 posto kamata, uključujući osiguranje. Dok je kapitalist bio pasivni nositelj rizika, trgovac-pustolov preuzimao je aktivnu ulogu u trgovanju, noseći fizički i emocionalni rizik. Kada bi trgovac-pustolov uspješno prodao dobra i završio putovanje, dobit se dijelila, pri čemu je kapitalist dobivao većinu (do 75 posto), a trgovac-pustolov preostalih 25 posto (Hisrich i sur., 2011). Začeci trgovačkih poduzeća javljaju se vrlo rano, u Italiji već u 12. stoljeću kao privremena društva, a najčešće su to bila obiteljska poduzeća. U to doba postojale su i trgovačke gilde, udruženja trgovaca koje su imale za cilj pružanje uzajamne pomoći prilikom trgovačkog posla; pritom se svaki trgovac bavio poslom na vlastiti rizik i za vlastiti račun, a putovalo se karavanama i s pratnjom zbog sigurnosnih razloga. (Šipić i Najdanović, 2012)

Tijekom srednjeg vijeka, izraz poduzetnik rabio se kako bi se opisalo i izvođača, osobu koja je upravljala velikim proizvodnim projektima. U velikim proizvodnim projektima pojedinac nije preuzimao rizik, nego je samo upravljao projektom pomoću raspoloživih resursa, obično omogućenih od političkih autoriteta zemlje.

U kasnom srednjem vijeku poduzeća postaju samostalni gospodarski subjekti pod vlastitim imenom. Odnos između rizika i poduzetništva ponovno se razvio u 17. stoljeću, kada je poduzetnik shvaćan kao osoba koja je ulazila u ugovorni sporazum s vladom kako bi dobavljala sporazumom uvjetovane proizvode ili pružala usluge. Budući da je ugovorna cijena bila fiksna, ostatak u vidu dobiti ili gubitka bio je poduzetnikov. (Hisrich i sur., 2011) Poduzetništvo se počinje javljati kao masovna pojava. Tada dolazi do procvata raznih oblika obrta i trgovačkih poduzeća koja su se bavila trgovinom različitim proizvodima, kao i do porasta značaja međunarodne, a zatim i prekooceanske trgovine. (Šipić i Najdanović, 2012)

U 18. stoljeću postojala je razlika između osobe koja je imala kapital i osobe koja je trebala kapital. Drugim riječima, poduzetnik se razlikovao od onoga koji je omogućavao kapital (današnji kapitalist koji financira pothvat). Jedan od razloga za premošćivanje ove razlike bilo je jačanje industrijalizacije. Specijalizacija u trgovini i bankarstvo javljaju se u 18. stoljeću. (Hisrich i sur., 2011)

Na prijelazu između 19. i 20. stoljeća s pojavom industrijske revolucije dolazi do naglog porasta značaja poduzetništva u novonastalim industrijama. Ubrzo nakon industrijske revolucije, s početkom masovne proizvodnje, opada uloga poduzetništva. Razvoj poduzetničke djelatnosti zamijenjen je rastom i razvojem velikih industrijskih korporacija u kojima se čovjek gubi kao osoba, a njegov se osobni identitet poistovjećuje idejom kompanije. Istovremeno, u tom razdoblju, u tadašnjim je socijalističkim zemljama poduzetništvo bilo sustavno potiskivano državnom planskom privredom u kojoj nije bilo mjesta za razvitak pojedinačnih poduzetničkih aktivnosti. (Šipić i Najdanović, 2012)

U moderno doba, pojavom tehničko-tehnološke revolucije krajem 20. stoljeća s naglim razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije i propasti socijalno društvenih uređenja, poduzetništvo ponovno dobiva na intenzitetu i postaje temeljna gospodarska djelatnost. Velika ekonomska tranzicija rezultirala je promjenom kritičkih proizvodnih resursa s materijalnih na nematerijalne s jedne strane, dok je istodobno s druge strane liberalizacija i privatizacija u postkomunističkim zemljama širom otvorila vrata novom poduzetničkom uzletu. (Šipić i Najdanović, 2012)

3. POJMOVNO ODREĐENJE PODUZETNIŠTVA

Poduzetništvo predstavlja izraz inovativnosti određenog društva, što u tržišnim uvjetima poslovanja znači stalan stvaralački nemir. Traženje novih proizvoda, kojima će se u jakoj konkurentskoj borbi pokriti određene potrebe na tržištu i time ostvariti ciljevi poduzeća, vodi stalnom razvoju. Konkurentska borba na tržištu nameće potrebu stalnog istraživanja i praćenja dostignuća na području tehnike, tehnologije, te primjene novih materijala kako bi se ostvarile određene prednosti u odnosu na konkurente. Budući da poduzetnici sami snose negativne posljedice u poslovanju svojih poduzeća, oni su time više motivirani na inovacije i vlastiti brži razvoj. Razvoj informatičke tehnologije otvara široke mogućnosti razvoju poduzetništva. Brzina kojom se mogu prikupiti, obraditi, interpretirati, analizirati i objasniti određeni podaci i informacije, u funkciji je stvaranja određenih komparativnih prednosti na tržištu. (Zver, 1992) Poduzetništvo je bitan faktor proizvodnje, tako da je teško zamisliti razvijeno društvo bez ljudi koji vode i organiziraju ekonomski život. Na taj način poduzetništvo otvara mogućnost zapošljavanja, oslobađa sposobnost uviđanja poslovnih mogućnosti, inovacije, ulaganja, širenja na nova tržišta, te razvoj novih proizvoda i proizvodnih tehnika.

Različita okruženja na drugačiji način djeluju na stvaranje poduzetničke klime. Tako razlikujemo političko, ekonomsko, pravno, te kulturno okruženje.

Političko okruženje

Lokalna, državna, te regionalna politika uvelike utječu na način obavljanja poslovanja te uvjete u kojima se poduzetnici nalaze. Politika diktira legislativu, koja pak utječe na zakone koji nadziru poduzetništvo, te mu daju smjernice. (Šipić i Najdanović, 2012) Političke sustave po pravilu dijelimo prema dvije povezane dimenzije. Prva dimenzija je stupanj zastupanja kolektivismu ili individualizmu, dok je druga dimenzija stupanj prema kojemu su pojedine zemlje demokratske ili totalitarističke zajednice. Te dimenzije su međuovisne, odnosno sustavi koji su kolektivistički često su i totalitaristički, dok se sustavi koji cijene individualizam trude biti demokratski. Moguća je i pojava demokratskih društva s naglašenim miksom kolektivismu i individualizmu, i totalitarističkih društava koja nisu

kolektivistička. Poduzetničke slobode u demokratskim sistemima su poprilične, socijalistički sistemi diktiraju veću dozu državne umiješanosti i kontrole, dok u totalitarnim sustavima uvjeti poslovanja ovise direktno o samovolji vlasti. (Šipić i Najdanović, 2012)

Ekonomsko okruženje

Kada govorimo o ekonomskom okruženju, najčešće mislimo na makroekonomske veličine kao što su gospodarski rast, bruto domaći proizvod (BDP), inflacija, nezaposlenost, visina javnog duga, tečaj... Sve navedene veličine često ovise o ekonomskom sustavu za koji se određena zemlja opredijelila. U ekonomskoj teoriji danas razlikujemo četiri osnovna tipa ekonomskih sustava: tržišnu ekonomiju, plansku ekonomiju, mješovitu ekonomiju i ekonomiju kojom upravlja država. U zemljama u kojima je naglasak stavljen na pojedinca, a ne na društvo, veća je vjerojatnost da ćemo naći slobodnu tržišnu ekonomiju, a u zemljama u kojima je naglasak na društvu, a ne na pojedincu, država može kontrolirati mnoga poduzeća i na tržištu pa će u takvim zemljama postojati ograničenja, odnosno tržište neće biti slobodno. (Škrtić i Mikić, 2011)

Kulturno okruženje

Gdje naše poduzeće djeluje diktira kako i čime ćemo se baviti. Što je popularno u jednoj državi, može biti nezakonito u drugoj. Također, poduzetnici trebaju paziti na tuđe vrijednosti i norme, te na društvenu i kulturnu pripadnost države u kojoj posluju ili namjeravaju poslovati. (Šipić i Najdanović, 2012)

Pravno okruženje

Pravni sustav je skup pravila ili zakona koji uređuju ponašanje i proces u državi. Državno-pravni sustav ima golemu važnost u međunarodnom poslovanju. Zakoni reguliraju poslovnu praksu, definiraju način transakcije poslovanja, ali i obveze ponašanja onih koji su uključeni u posao. Vlada je ta koja postavlja pravne zakone i pravila ponašanja, te je to u biti preslika ideologije vladajućih. Kao primjer, u totalitarističkim sustavima država svojim zakonima ograničava privatno poduzetništvo, dok zakonski propisi u demokratskim državama u kojima je individualizam dominantna politička filozofija, omogućuju i olakšavaju privatno vlasništvo. (Škrtić i Mikić, 2011)

3.1. Klasifikacija poduzetništva

Poduzetništvo se dijeli u tri osnovne skupine, a to su: tradicionalno poduzetništvo, poduzetništvo u velikim poduzećima i socijalno poduzetništvo.

3.1.1. Tradicionalno poduzetništvo

Poduzetništvo u malim i srednjim poduzećima u ekonomskoj je literaturi poznato pod nazivom tradicionalno poduzetništvo. Zašto? Zato što je gledano povijesno, poduzetništvo tradicionalno vezano za poduzetnike u malom poduzeću koje ima tradiciju neizmjerne različitosti i civilizacijski utjecaj na život i rad ljudi u različitim društvenim okvirima i gotovo svim strukturama gospodarskog razvoja. Prvi poznati zapisi o malom poduzeću pojavili su se prije 400 godina. Mala i srednja poduzeća su samostalne gospodarske jedinice koje otvaraju mnoga i različita radna mjesta te potiču samoodgovorno djelovanje i samorazvoj ljudi više od velikih poduzeća. Motivacija i zadovoljstvo u radu su u malom poduzetništvu viši zbog samoodgovornosti i zbog neposrednih osobnih kontakata, tako da mala i srednja poduzeća potiču veću kvalitetu života i to ne samo kod zaposlenih, već kod potrošača. Mala i srednja poduzeća također osiguravaju konkurenciju i djeluju protiv tendencija monopolizacije, povećavaju bogatstvo i diferenciranost ponude, osiguravaju slobodu izbora potrošača te se brže prilagođavaju promjenama potražnje. Općenito su mala i srednja poduzeća prihvatljivija za okoliš jer rabe manje energije i njihova tehnologija je ekološki prihvatljivija. Udjel malog poduzetništva u izvozu po pravilu je nizak, no zbog visokospecijalizirane proizvodnje ima znatan izvozni potencijal. (Škrtić i Mikić, 2011)

Prema zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva Republike Hrvatske (NN, 29/2002.) malo gospodarstvo (engl. *Small business*) obuhvaća obrte, zadruge, mala i srednja trgovačka društva te druge oblike privatne poduzetničke aktivnosti koji u ukupnosti svojih različitosti dijele velik broj zajedničkih obilježja po kojima se razlikuju od ostalih gospodarskih subjekata. Subjekti malog gospodarstva su pravne i fizičke osobe koje samostalno i trajno obavljaju dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dobiti odnosno dohotka na tržištu. (Škrtić i Mikić, 2011)

3.1.1.1. Osnovne značajke malih poduzeća

Zbog svakodnevnih promjena koje nas okružuju, možemo reći da mala poduzeća označuju novi trend u razvitku suvremenog društva.

Mala poduzeća obogaćuju raznovrsnost ponude i potražnje, a jednako se tako sve više povezuju i među sobom kao i sa srednjim i velikim poduzećima.

Mala poduzeća zadovoljavaju najvećim dijelom potražnju za dobrima i uslugama koje velika poduzeća teže podmiruju i što im je veliko opterećenje s obzirom na njihovu temeljnu djelatnost. Lokalnom tržištu pretežno služe mala poduzeća, ali se u novije vrijeme primjećuje njihov sve veći utjecaj na međunarodno tržište. Ona popunjavaju prazne prostore koje ostavljaju velika poduzeća, a zadovoljavaju i potrebe većih gospodarskih subjekata. (Škrtić i Mikić, 2011)

Veliki dio malih poduzeća zasniva svoju djelatnost na staroj i niskoj tehnologiji, ali je sve veći broj onih koja se baziraju na novoj tehnologiji višega ranga. Nova tehnologija im omogućuje veću elastičnost i brzu prilagodbu zahtjevima i potrebama tržišta potražnje. Za mala poduzeća je karakterističan relativno velik stupanj rekonstrukcije sredstava rada i njihovo bolje korištenje. Sve to znači da je brža i njihova prilagodba rada novim potrebama.

Za osnivanje malog poduzeća nisu potrebna tako velika financijska sredstva, pa su manji rizici prilikom osnivanja ili poslije tijekom poslovanja. Malim se poduzećem lakše upravlja nego velikim, a u njemu je često vlasnik ujedno i poduzetnik i menadžer.

Mala poduzeća obiluju mnogim prednostima, ali imaju i svoje slabosti: (Škrtić i Mikić, 2011)

- neodgovarajuće financije;
- nedovoljno razvijen menadžment;
- planiranje je vrlo često nerazvijeno i podcjenjuju se;
- nepostojanje istraživačko-razvojnih službi;
- nepotpunost informatičkih znanja poduzetnika i nedovoljna količina potrebnih informacija o događajima u okruženju.

3.1.1.2. Obiteljsko poduzetništvo

Obiteljska poduzeća čine znatan dio tradicionalnog poduzetništva, dok se u teoriji i praksi često naglašava da upravo ta poduzeća u najrazvijenijim zemljama svijeta stvaraju 50% BDP-a i zapošljavaju 60% svih zaposlenih. Udio obiteljskih poduzeća u ukupnom broju registriranih privatnih poduzeća u Europskoj uniji kreće se od 60 do čak 92% (u Italiji). Glavna prednost obiteljskih poduzeća je fleksibilnost bez koje se danas, u uvjetima globalizacije, ne može uspješno poslovati, a upravo bi fleksibilnost mogla biti dobitna kombinacija i u vrijeme krize, tj. u vrijeme borbe za goli opstanak. Najjednostavnije rečeno, obiteljska poduzeća (engl. *Family business*) su poduzeća koja uključuju neki oblik obiteljskog sudjelovanja i u kojima strateško odlučivanje kontrolira jedna ili nekoliko obitelji. Jednako tako obiteljsko poduzeće čini svaki posao registriran kao trgovačko društvo ili obrt u vlasništvu obitelji ili na koji obitelj svojim ponašanjem i odlukama ima presudan utjecaj. Obiteljska poduzeća mogu biti mala, srednja i velika, a karakterizira ih da većinski udio kontroliraju članovi jedne obitelji, a najmanje dvoje članova obitelji mora aktivno sudjelovati u poslovanju. (Škrtić i Mikić, 2011)

Budući da se svaki uspješan posao tijekom vremena razvija, i vrlo često prerasta mogućnosti jedne obitelji, možemo govoriti o tri osnovna tipa obiteljskih poduzeća: (Škrtić i Mikić, 2011)

- aktivna obiteljska poduzeća – karakterizira ih osobni nadzor poslovanja od strane članova obitelji. Vlasništvo poduzeća je u rukama članova obitelji, koji su uključeni u proces poslovanja i koji su zaposleni u poduzeću. Takva poduzeća mogu zapošljavati i radnike koji nisu članovi obitelji;
- obiteljska poduzeća – poduzeća koja su u vlasništvu i pod kontrolom članova obitelji koji nisu zaposleni u poduzeću i ne upravljaju poslovanjem. Poslovanja vode osobe koje nisu članovi obitelji, u ime i za račun obitelji;
- latentna (pritajena) obiteljska poduzeća – u navedenim poduzećima samo je jedan član obitelji, najčešće vlasnik ili zakonski nasljednik,

uključen u proces poslovanja ili vođenja poduzeća, po pravilu kao vlasnik ili predsjednik poduzeća. Svi ostali članovi obitelji trenutačno nisu uključeni u poslovanje obiteljskog poduzeća, ali možda će se u budućnosti u nj uključiti.

3.1.2. Poduzetništvo u velikim poduzećima

Suvremeni trendovi u gospodarstvu kao i procesi globalizacije pridonijeli su povećanju konkurencije i stalnim promjenama okoline na tržištima diljem svijeta. Velika poduzeća počela su uviđati potrebu za inovativnošću i fleksibilnošću u cilju unaprjeđenja poslovanja. Jedan od načina kako to postići je ujedinjavanje prednosti malih poduzeća (kreativnost, fleksibilnost, inovativnost, poznavanja tržišta, ...) s tržišnom snagom i financijskim resursima velikog poduzeća. Ovaj koncept danas je poznat pod pojmom „poduzetništvo u velikim poduzećima“ (engl. *Intrapreneurship*). (Škrtić, 2006)

Peter Drucker (2011) navodi četiri karakteristike koje su dovele do razvoja poduzetničke ekonomije:

- brzi razvoj znanja i tehnologije promovirao je osnivanje visokotehnoloških poduzeća;
- demografski trendovi kao zaposlenje oba roditelja, doživotno učenje i starenje populacije, samo su pridonijeli jačem razvoju novih poduzetničkih pothvata;
- razvoj tržišta rizičnoga kapitala omogućio je efektivan mehanizam osnivanja novih poduzeća;
- američka industrija naučila je „upravljati“ poduzetništvom.

Poduzetništvo u velikim poduzećima označuje proces u kojima se razvijaju inovativni sustavi i proizvodi kreiranjem poduzetničke kulture u organizaciji, a može se pojaviti u različitim oblicima. Također, ono je proces u kojemu velika poduzeća traže nove načine korištenja, održavanja ili zadržavanja inovacija i ostvarenja profita, i to na način da od zaposlenih očekuju stvaranje poduzeća unutar postojeće organizacije. (Škrtić i Mikić, 2011)

3.1.3. Socijalno poduzetništvo

Pojam „socijalno poduzetništvo“ (engl. *Social Entrepreneurship*) prije nekoliko desetljeća definirao je Wiliam Drayton koji je ujedno zaslužan i za osnivanje prve organizacije sa svrhom promoviranja koncepta socijalnog poduzetništva pod imenom ashoka: inovatori za javnost (engl. *Innovators for the Future*). (Škrtić, 2006) Socijalno poduzetništvo, poznato i kao društveno poduzetništvo, razvilo se u vrijeme rastuće svijesti o tome da se količina problema s kojima se današnje društvo susreće teško može riješiti tradicionalnim neprofitnim i filantropskim pristupom.

Socijalno poduzetništvo predstavlja primjenu poduzetničkih principa s ciljem unaprjeđenja kvalitete življenja. Kod socijalnog poduzetništva naglasak je na povećanoj odgovornosti spram društvene zajednice i pojedinca u tijeku obavljanja poduzetničke djelatnosti (pojedinačan ili opći interes; odricanje od dijela profita). Prioritetni cilj je stvoriti nove društvene vrijednosti, a ako u tom procesu dođe do stvaranja profita onda se on koristi za ostvarenje misije organizacije. (Dračić, 2012)

Da bi lakše razumjeli što razlikuje profitno i socijalno poduzetništvo, važno je razbiti ideju da je glavna razlika samo u motivaciji poduzetnika – da profitne poduzetnike pokreće novac, a socijalne poduzetnike altruizam. Bitna razlika između profitnog poduzetnika i socijalnog poduzetnika leži u vrijednosti samog poduhvata. Za profitne poduzetnike, vrijednost poduhvata je u očekivanju da služi tržištu koje si može priuštiti taj novi proizvod ili uslugu, te je proizvod dizajniran/projektiran tako da ostvari dobit. Od samog početka, poduzetnik i njegovi investitori očekuju da će ostvariti financijsku korist. Dobit je izuzetno važan preduvjet za održivost bilo kojeg poduhvata i ujedno je značajna u postizanju krajnjeg cilja – osvajanju tržišta i uspostavljanju nove ravnoteže. Socijalni poduzetnik, s druge strane, ne očekuje i ne stvara održivu financijsku dobit za sebe i svoje investitore – koji su najčešće filantropske i vladine organizacije. Baš suprotno, socijalni poduzetnik stremi visokim vrijednostima transformacijskih dobrobiti koje se pojavljuju, a zatim odražavaju u značajnom dijelu zajednice i društva u cjelini. (Martin i Osberg, 2009)

4. PREDNOSTI I NEDOSTACI ULASKA U PODUZETNIŠTVO

Poduzetništvo je specifičan oblik poslovanja. Štoviše, nekima se poduzetništvo čini kao uzbudljiv, zanimljiv, koristan, izazovan i financijski isplativ način života. Poduzetnik i njegovo poduzeće međusobno su povezani. Budući da je poduzetnik sam svoj šef, nema fiksno određeno radno vrijeme niti fiksne zadatke koje mora obaviti pa teško odvaja privatni i poslovni život. S druge strane, ima onih kojima je ipak draža opcija sigurnog posla u nekom drugom malom poduzeću ili velikoj kompaniji s točno određenim poslovnim zadacima, radnim vremenom i sigurnom fiksnom plaćom.

4.1. Prednosti ulaska u poduzetništvo

Ulaskom u poduzetništvo ostvaruju se određene prednosti: (Škrtić, 2006)

- preuzimanje kontrole nad vlastitom sudbinom;
- mogućnost mijenjanja stvari;
- mogućnost iskorištavanja svojih potencijala;
- ostvarivanje neograničenih profita;
- priznatost u društvu;
- raditi stvari koje volite.

4.2. Nedostaci ulaska u poduzetništvo

Posjedovanje poduzeća pruža mnoge prednosti, ali i potencijalne nedostatke: (Škrtić i Mikić, 2011)

- nesigurnost dohotka;
- rizik gubitka uloženog kapitala (što se najgore može dogoditi ako moje poduzeće propadne? Jesam li istinski spreman za ostvarenje i vođenje poduzeća? Koji je moj rezervni plan ukoliko moje poduzeće propadne?);
- nedefinirano radno vrijeme i naporan rad;
- niska kvaliteta života za vrijeme uspostavljanja poslovanja;
- visoka razina stresa;
- neograničena odgovornost;
- obeshrabrenje.

5. POTICANJE PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Malo gospodarstvo i poduzetništvo smatraju se jednim od važnijih pokretača ukupnog gospodarskog razvoja Hrvatske. Takve aktivnosti potiču privatno vlasništvo i poduzetničke sposobnosti, generiraju zapošljavanje i znatno pridonose povećanju proizvodnje i izvoza. Vlada Republike Hrvatske planira, provodi i nadzire programe razvoja i poticajne mjere u svrhu ravnomjernijeg razvoja svih područja zemlje, uklanjanja administrativnih prepreka, jačanje izvozne orijentacije, izgradnje poduzetničkih zona, povećanje broja malih i srednjih poduzetnika, promjene strukture djelatnosti u korist proizvodnje, povećanja broja zaposlenih, te povećanja konkurentnosti ulaganjem u razvoj, obrazovanje i nove tehnologije. (Grgić i sur., 2010)

U programu Vlade za razdoblje od 2011. do 2015. mjere poticanja konkurentnosti poduzetništva i obrta definirane su u tri glavna područja, i to:

- gospodarski oporavak i razvoj poduzetništva;
- tehnološki razvoj i jačanje konkurentnosti;
- regionalni razvoj i korištenje fondova EU.

Tijekom 2013. godine usvojena je Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2020. godine. Opći cilj Strategije razvoja poduzetništva povećanje je konkurentnosti malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj. Strategija je definirala pet prioriteta ciljeva:

1. opće unaprjeđenje poslovnih rezultata s naglaskom na inovacije i internacionalizaciju poslovanja;
2. olakšan pristup financiranju;
3. promocija poduzetništva;
4. poboljšanje poduzetničkih vještina;
5. unaprjeđenje poduzetničkog regulatornog okruženja putem uklanjanja administrativnih prepreka.

Poduzetnički impuls 2014. skup je mjera i instrumenata poticanja osmišljenih za postizanje strateških ciljeva Strategije razvoja poduzetništva u 2014. godini, obuhvaćenih u četiri tematske cjeline, odnosno:

1. jačanje konkurentnosti malog gospodarstva putem podizanja i inovativnosti poduzetnika (bespovratne potpore) ;
2. unaprjeđenje poduzetničkog okruženja te poticanje investicija i internacionalizacije;
3. promocija i učenje za poduzetništvo i obrt (uključujući institucionalnu podršku);
4. lakši pristup financiranju (financijski instrumenti).

Brojne organizacije i institucije surađuju s Vladom poradi promicanja poduzetništva. Tako Hrvatska gospodarska komora sa svojih 20 županijskih komora provodi programske smjernice Vlade u području malog gospodarstva, aktivno uključuje sve svoje organizacijske oblike (udruženja, zajednice, grupacije) u svrhu informiranja svojih članica, stvaranja povoljnijeg poduzetničkog ozračja te praćenja i analiziranja izvještaja o provedbi projekata i poticajnih mjera za malo gospodarstvo. (Grgić i sur., 2010)

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG) jedan je od glavnih nositelja Programa razvoja malog gospodarstva koji čini strateški okvir dugoročnog rasta maloga gospodarstva u Hrvatskoj.

Nadalje, Hrvatska banka za obnovu i razvoj ima važnu ulogu u razvoju poduzetništva stoga što je zadužena za kreditiranje obnove i razvitka zemlje, a to podrazumijeva i kreditiranje poduzetničkih aktivnosti. Provedbom kreditnih programa poboljšava uvjete za poduzetnike, kreditira nove poduzetnike i poduzetnike s područja državne skrbi, izvozne projekte, ulaganja u temeljni kapital i slično.

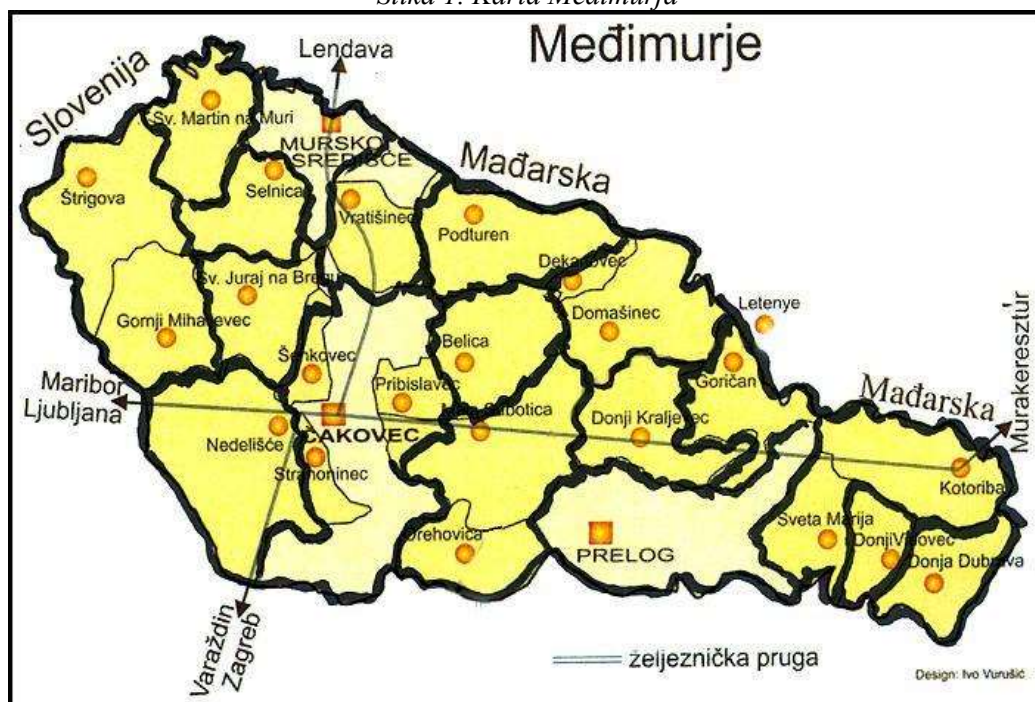
Ministarstvo znanost, obrazovanja i sporta pruža potporu poduzetništvu putem programa i projekata za razvoj poduzetništva utemeljenih na znanju kroz Poslovno – inovacijski centar Hrvatske – BICRO. Neki od programa centra BICRO jesu: RAZUM – program sjemenskoga kapitala, TEHCRO – program razvoja tehnološke infrastrukture, IRCRO – program poticanja istraživanja i razvoja, EUREKA – europska mreža za istraživanje i razvoj orijentiran prema tržištu. (Grgić i sur., 2010)

6. RAZVOJ PODUZETNIŠTVA U MEĐIMURJU

Međimurje se nalazi na sjeveru Republike Hrvatske, između rijeka Drave i Mure. Na dodiru je dviju velikih morfoloških cjelina ovoga dijela Europe: istočnih Alpa i Panonske nizine. Gornje Međimurje ima izrazita svojstva niskog pobrđa čije apsolutne visine ne prelaze 350 m, a nastavak su Slovenskih gorica. Najviši vrh Međimurja je Mohokos (344 m). Donje Međimurje karakterizira nizinski reljef blago nagnut prema istoku, u smjeru otjecanja vodenih tokova. Taj je prostor zajednička tvorevina Drave i Mure, primjer zajedničkih terasa i aluvija dviju rijeka. Zbog smještaja na tromedi Slovenije, Mađarske i Hrvatske njezin položaj ima izrazito pogranični karakter. Susjedne su joj županije na jugu Varaždinska, a na jugoistoku Koprivničko-križevačka. (<http://www.zdravi-gradovi.com.hr>, 06.10.2014.)

Na površini od 730 km², u najgušće naseljenoj županiji Republike Hrvatske, živi u 3 grada (Čakovec, Mursko Središće i Prelog) i 22 općine, u prosjeku starosti 37,6 godina, 118 426 vrijednih međimurki i međimuraca. Grad Čakovec upravno je kulturno i političko središte Međimurske županije, upravno – političke jedinice nastale konstruiranjem države Republike Hrvatske. U 787 najvećih tvrtki ostvaruje prihod 8,2 milijarde kuna godišnje, 23 061 uposlenih u gospodarstvu, najviše u tekstilnoj, prerađivačkoj industriji i obrtu, trgovini, građevinarstvu, poslovanju nekretninama, poljoprivredi i turizmu. Izuzetna blizina, cestovna (autocestom) i željeznička povezanost s Jadranom i europskim središtima, daje Međimurju mogućnost razvoja gospodarsko – turističke perspektive i primamljivost za potencijalne ulagače u razvoj tehnologija i gospodarskih grana bliskih našem krajoliku. Ona se očituje i u očuvanim prirodnim i izgrađenim resursima visoke kvalitete podzemnih pitkih i termalnih voda, očuvanoj bogatoj kulturnoj i prirodnoj baštini koju međimurci brižno čuvaju u 127 statističkih naselja dobro izgrađene infrastrukture s naglaskom na očuvani okoliš. Međimurje razvija i njeguje pograničnu suradnju sa susjedima Mađarskom i Slovenijom, kroz mnogobrojne programe Euroregije Mura – Drava te ostalim zemljama Europe (<http://www.medjimurska-zupanija.hr/opci-podaci>, 06.10.2014.). Na slici 1 dan je prikaz karte Međimurja.

Slika 1. Karta Međimurja

Izvor: <http://www.medjimurje.hr/>, 07.10.2014.

6.1.1. Povijesni razvoj Međimurja

Kroz povijest Međimurjem su gospodarili grofovi Čak, vojvode Lackovići, grofovi Celjski, hrvatski banovi grofovi Zrinski, kraljevska komora, češki grofovi Althani i na kraju grofovi Feštetići. Vrijeme gospodstva grofova Zrinski u Međimurju od 1546. do 1670. odnosno 1691. godine najsjajniji je period feudalne povijesti Međimurja. (<http://www.medjimurska-zupanija.hr>, 06.10.2014.)

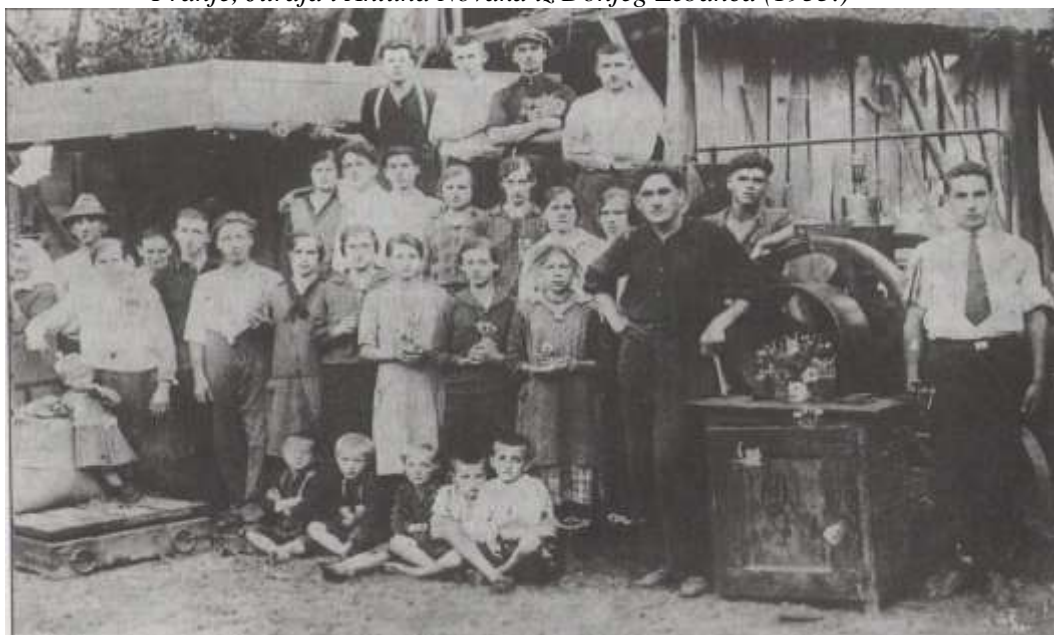
Prema povelji datiranoj 29. svibnja 1579. grof Juraj IV. Zrinski dozvoljava naseljavanje obrtnika i trgovaca uz čakovečku utvrdu čime se stvaraju temelji za razvoj trgovišta. Dolaskom franjevac 1659. u vrijeme Nikole Zrinskog Čakovečkog i održavanjem sajмова započinje brži i dinamičniji razvoj Čakovca. Gradnjom franjevačke crkve i samostana početkom 18. stoljeća u baroknom slogu odaslane je jasna poruka svakom putniku namjerniku gdje je središte. Zbog čestih požara i dva veća potresa tijekom 18. i 19. stoljeća čakovečko je trgovište nekoliko puta mijenjalo svoj izgled. Kako su u to vrijeme vlasnici grada bili moćni grofovi Feštetić, s vremenom su svoj veleposjed modernizirali postepeno uvodeći industrijsku proizvodnju. Njima pripada zasluga što je 1860. Međimurje dobilo

željezničku prugu, prvu u Hrvatskoj uopće, s kojom će uslijediti sveopći gospodarski zamah. Tome su pridonijeli i Židovi (kraj 18. stoljeća do Drugog svjetskog rata) čija je novčana snaga, štedljivost i gospodarska vitalnost udarila temelj današnjem Čakovcu. Iz godine u godinu ovdje nastaju pošta, kotarski sud s državnim odvjetništvom, porezna uprava, banke i novčarski zavodi, tiskara, škole, hoteli, bolnica, Društvo za uređenje grada, razna sportska društva i sekcije, paromlin, šećerana, tekstilne tvornice, brojne obrtničke i trgovačke radnje i drugo. Sve je to utrlo put da Čakovec 1934. stekne status grada, upravnog, gospodarskog i kulturnog središta Međimurja. (<http://www.ets.hr/mladipoduzetnik>, 06.10.2014.)

6.1.2. Počeci industrije u Međimurju

Oko 1849. godine u Međimurju su postojala tri kotara a od 1857. godine, po upravnoj i sudbenoj reorganizaciji dva: Čakovec i Prelog (bez Štrigove). Kotar Čakovec imao je u svom sastavu slijedeće općine: Čakovec, Nedelišće, Štrigovu, Novakovec i Mursko Središće. U kotar Prelog spadale su općine: Prelog, Kotoriba, Hodošan i Sveta Marija. Čakovečki kotar imao je 1851. godine 48 trgovaca i 332 obrtnika. I jednih i drugih najviše u Hrvatskoj. Kotar Prelog u isto je vrijeme imao 235 obrtnika. Na slici 2 dan je prikaz vršalice na pogon parnog motora „danfarica”.

Slika 2: Vršalice na pogon parnog motora, „danfarica”, vlasništvo braće: Tome, Franje, Juraja i Antuna Novaka iz Donjeg Zebanca (1933.)

Izvor: Cimerman, F. (1998.) Obrt u Međimurju

U drugoj polovici 19. stoljeća u Međimurju se javljaju prvi industrijski centri, postrojenja i infrastrukturni sadržaji čiji oblici nadilaze zanatske okvire, a značajni je dio njih nastao iz zanatskih djelatnosti. Navedeni su oni koji su nastali do početka 20. stoljeća.

Oko 1830. godine, u Donjoj Dubravi dvije židovske porodice Ujlaki i Hiršler otpočele su s velikom trgovinom drva (od 1880. grade i pilanu u Kotoribi) te uskoro osnivaju dioničko društvo „Ujlaki i Hiršler”.

Godine 1834. osnovan je prvi industrijski pogon u Čakovcu, Paromlin, čiji je prvi vlasnik bio Janos Kaup, a 60-tih godina vlasnik paromlina Hochsinger i sinovi proizvode i izvoze liker, ocat i rakiju. U sklopu Paromlina kasnije je otvoreno „parno” kupalište koje je 1893. godine prošireno i na kupanje u kadama.

Na poticaj grofovske obitelji Feštetić 1855. godine formirano je dioničko društvo koje u čakovečkom Starom gradu otvara šećeranu. Šećerana je postojala samo do 1870. godine.

Šezdesetih godina 19. stoljeća u Svetoj Heleni započinje s radom tvornica špirita i mlin na dva kamena, na četiri konjske snage.

Prva željeznička pruga u Međimurju otvorena je na relaciji Kotoriba – Pragersko 1860. godine, a dvije godine kasnije otvorena je i pruga Čakovec – Zagreb.

Oko 1870. godine otvoreni su ugljenokopi od Selnice i Peklenice do Štrigove, a istovremeno se otvaraju prva nalazišta nafte u Selnici i Peklenici.

1876. godine u Čakovcu počinje raditi Neumanova bojadisaona, isprva s 12 radnika, a kasnije se poslovi proširuju i raste broj radne snage.

Čakovečka tiskara osnovana je 1884. godine, i tu čakovečki knjižar Filip Fišel tiska list „Međimurje”.

Devedesetih godina 19. stoljeća u Čakovcu (u Martanama), podignuta je i počela s radom tvornica bućinog ulja.

1884. godine izgrađena je, a 1885. počela je s radom ciglana u Mihovljanu na imanju i u vlasništvu Valenta Morandinija.

Nakon pruge Čakovec – Pragersko i pruge Čakovec – Zagreb (1866.), otvorena je i pruga Čakovec – Lendava dana 19. listopada 1890. godine.

Od 1. listopada 1893. godine Čakovec je dobio uličnu rasvjetu. To je bio rezultat dogovora gradskih vlasti i vlasnika Paromlina, Lajoša Molnara. (Cimerman, 1998)

7. OBILJEŽJA GOSPODARSTVA I PODUZETNIŠTVA U MEĐIMURJU

Međimurska se županija, s obzirom na „gospodarski tloris” županije, može opisati i kao „gospodarska struktura pretežno tradicionalnog, radno intenzivnog i izvozno orijentiranog karaktera”. Raspodjelom zaposlenih prema granama gospodarstva, najveći broj zaposlenih radi u prerađivačkoj industriji, u trgovini i popravcima motornih vozila i predmeta za kućanstvo, u građevinarstvu te u području poslovanja nekretninama, iznajmljivanja prostora i drugih poslovnih usluga. (Čengić, 2002)

Međimurska županija najkonkurentnija je županija prema rangi konkurentnosti 2007. godine (ispred nje samo je grad Zagreb), te 2013. godine (ispred nje grad Zagreb, Varaždinska i Istarska županija), što upućuje na pozitivne faktore dugoročnog razvitka (<http://www.konkurentnost.hr>, 08.10.2014.). U tablici 1 dan je prikaz rezultata rangiranja konkurentnosti županija Hrvatske.

Tablica 1. Rezultati rangiranja konkurentnosti županija Hrvatske

Županija	2013.	2010.	2007.
Grad Zagreb	1	2	1
Varaždinska	2	1	4
Istarska	3	3	3
Međimurska	4	4	2
Primorsko-goranska	5	7	6
Zadarska	6	6	9
Zagrebačka	7	5	5
Koprivničko-križevačka	8	12	7
Splitsko-dalmatinska	9	8	8
Dubrovačko-neretvanska	10	9	10
Osječko-baranjska	11	13	14
Krapinsko-zagorska	12	11	15
Karlovačka	13	14	12
Šibensko-kninska	14	10	13
Bjelovarsko-bilogorska	15	15	11
Brodsko-posavska	16	16	18
Ličko-senjska	17	18	19
Virovitičko-podravska	18	17	17
Sisačko-moslavačka	19	19	16
Vukovarsko-srijemska	20	20	21
Požeško-slavonska	21	21	20

Izvor: <http://www.konkurentnost.hr>, 08.10.2014.

Prednosti Međimurske županije prema čimbenicima konkurentnosti naročito su u kvaliteti poslovnog okruženja (osnovna infrastruktura, javni sektor, poslovna infrastruktura) te u kvaliteti poslovnog sektora (razvijenost poduzetništva, razina i dinamika ekonomskih rezultata u odnosu na ostale županije). (<http://www.redea.hr>, 08.10.2014.)

Promatrajući poslovanje i ostvarenje dobiti, zamjetna je uloga velikih poduzetnika (njih ukupno 10) koji čine 0,4% od ukupnog broja poduzetnika, a istovremeno ostvaruju neto dobit od 65 milijuna kuna, dok 2.208 malih poduzetnika Međimurske županije koji čine 97,8% od ukupnog broja poduzetnika Međimurske županije ostvaruje 75 milijuna kuna neto dobiti. Dio velikih tvrtki (građevinarstvo, prehrambena industrija) veže uz sebe značajan broj kooperanata, malih poduzeća i obrta, dok je u prehrambenoj industriji velik broj kooperanata registriran kao obiteljsko gospodarstvo. U 500 najvećih poduzetnika Hrvatske prema ukupnom prihodu nalazi se deset međimurskih poduzetnika, a po ostvarenoj neto dobiti 11. (<http://www.redea.hr>, 08.10.2014.)

7.1.1. Sektori u razvoju

U Međimurju postoji nekoliko sektora koji su u razvoju te se u njih polažu velike nade za razvoj regije (<http://www.redea.hr>, 08.10.2014.):

Informacijsko – komunikacijske tehnologije

Potencijalni razvoj ICT-sektora u Međimurju vezani su uz blizinu Fakulteta organizacije i informatike u Varaždinu, koji generira značajan broj stručnjaka iz tog područja. Drugi poticaj razvoju ovoga sektora rastuća je poduzetnička aktivnost koja rezultira sve većim potrebama za informatičkim rješenjima. Značajnu ulogu u razvoju ovoga sektora imat će stručni studij računarstva na Međimurskom veleučilištu s dva smjera: programsko inženjerstvo te inženjerstvo računalnih sustava i mreža. Važnu ulogu u budućem razvoju ICT-sektora imat će Tehnološko Inovacijski Centar Međimurje koji je fokusiran upravo na ICT-sektor, a čije su aktivnosti usmjerene na stvaranje uvjeta za inkubaciju na znanju utemeljenih poduzeća, pružanje naprednih usluga potpore poduzetništvu, usluge transfera tehnologije i komercijalizacije inovacija.

Logistika i poslovne usluge

Ovaj se sektor, u skladu s ubrzanim i tehnološkim naprednim rastom, razvija kao podupirući segment gospodarstva. Međimurje se zbog svojega strateškoga geografskog položaja i izvrsne prometne infrastrukture nameće kao idealna lokacija za uspostavljanje logističkih i distribucijskih centara. Poznavanje poslovnih prilika na tržištima bivše SFRJ-e, poznavanje slavenskih jezika u regiji, velik broj školovanih špeditera i prijevoznika također su aduti Međimurja kao logističkog centra, a treba naglasiti i da poduzetničke zone svojim kapacitetima mogu odgovoriti prostornim zahtjevima logističke industrije.

Vezano za poslovne usluge, treba naglasiti potrebu tehnološki naprednih i inovativnih međimurskih tvrtki za još većim tehnološkim iskorakom i mogućnošću testiranja i razvijanja ideja i inovacija na još višoj tehnološkoj i ekspertnoj razini. Upravo je tu očit prostor za razvoj poduzeća koja će nuditi specifične savjetničke usluge na polju financiranja, marketinga, organizacije, ostvarivanja prava na korištenje poticajnih mjera, pripremi projekata za EU-fondove, umrežavanja i slično.

Obnovljivi izvori energije

Obnovljivi izvori energije (OIE) imaju sve veću ulogu u proizvodnji energije, a time i značajnu ulogu u gospodarstvu jer omogućuje dobivanje energije po prihvatljivim cijenama (ovisno o izvoru) te za okoliš manje štetan način od klasičnih izvora energije baziranih na ugljikovodicima. Uočljiv je trend porasta pristupačnosti tehnologija za korištenje OIE-ova omogućen tehnološkim razvojem, poticajima, ali i rastom cijene klasičnih energenata koji ulaganja u OIE-ove čini isplativijima. Stoga razvoj i proizvodnja postrojenja i tehnologija koje omogućuju korištenje OIE-ova predstavljaju izrazit gospodarski potencijal koji su prepoznali gospodarstvenici Međimurja. Ovo se zasad odnosi pretežno na poduzetnike iz metaloprerađivačke industrije, ali postoje i inicijative za proizvodnju solarnih kolektora, fotovoltaike i drugih sustava za korištenje OIE-ova. Značajni potencijal za korištenje OIE-ova na području Međimurja postoje u korištenju sunčeve energije, biomase i geotermalne energije, dok potencijali za korištenje energije vjetra, kao i drvene biomase, nisu značajni.

7.2.1. Industrija Međimurske županije

Tradicionalnim industrijskim sektorima Međimurske županije smatraju se: (<http://www.hgk.hr>, 08.10.2014.)

- PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA
 - Metaloprerađivačka industrija
 - Tekstilna i obućarska industrija
 - Prehrambena industrija
- GRAĐEVINARSTVO

7.2.1.1. Prerađivačka industrija

Metaloprerađivačka industrija

Metaloprerađivačka industrija u Međimurskoj županiji jedna je od najsnažnijih gospodarskih grana na ovom području, s dugom tradicijom i kontinuiranim razvojem. Danas ona obuhvaća proizvodnju lijevanog željeza, metalnih konstrukcija, ambalaže, kotlova, alata, industrijske opreme (regali, konzole, postolja, ormari), proizvoda od kovanog željeza, željezničkih vagona, te strojeva, aparata i uređaja za razne namjene (npr. poljoprivredu i prehrambenu industriju, tekstilnu industriju, zaštitu okoliša i drugo). Uz to, ona vrši i niz usluga iz svoje domene, od montaže raznih metalnih konstrukcija, postrojenja, cjevovoda i slično, preko zavarivanja, bravarskih poslova i tekućeg održavanja, do projektiranja, kontrole kvalitete, strojarskih i elektroispitivanja, te osposobljavanja i atestiranja stručnih djelatnika.

U toj djelatnosti, prema podacima za 2013. godinu, ukupno posluje 165 trgovačkih društava, u kojima je prosječno zaposleno 5.020 djelatnika, što je u odnosu na prethodnu godinu, kada ih je bilo 4.815, povećanje za 4,3%.

U cijelom metaloprerađivačkom kompleksu u Međimurskoj županiji prosjek mjesečne neto plaće u 2013. godini iznosio je 4.674 kn, što je povećanje u odnosu na 2012. godinu (4.597 kn) za 1,7%. U tablici 2 dan je prikaz pokazatelja poslovanja gospodarstva Međimurske županije i metaloprerađivačke industrije.

Tablica 2: Pokazatelji poslovanja gospodarstva Međimurske županije i djelatnosti metaloprerađivačke industrije u razdoblju siječanj – prosinac 2012/2013. g. (iznosi u milijunima kuna, udjeli u %-tku, broj zaposlenih u punom broju, plaće u kunama)

Opis	Gospodarstvo Međimurske županije			Metaloprerađivačka industrija MŽ			Udjel metalopr. industrije u rezultatima MŽ	
	I-XII 2012.	I-XII 2013.	Indeks	I-XII 2012.	I-XII 2013.	Indeks	I-XII 2012.	I-XII 2013.
Broj trgovačkih društava	-	2.417	-	-	165	-	-	6,8
Prosječan broj zaposlenih na temelju sati rada (puni broj)	23.162	24.080	104,0	4.815	5.020	104,3	20,8	20,8
Ukupni prihodi	10.431	10.829	103,8	2.029	2.076	102,3	19,4	19,2
Ukupni rashodi	10.045	10.437	103,9	1.833	1.908	104,1	18,2	18,3
Dobit prije oporezivanja	530	518	97,8	207	180	86,9	39,1	34,7
Gubitak prije oporezivanja	192	186	97,0	11	12	109,0	5,7	6,4
Investicije u dugotrajnu imovinu	496	595	120,0	125	102	81,6	25,2	17,1
Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom	3.813	3.835	100,6	4.597	4.674	101,7	120,6	121,9

Izvor: Obradio autor prema podacima HGK-ŽK Čakovec, 09.10.2014.

Tekstilna i obućarska industrija

Tekstilna industrija u Međimurju ima dugu tradiciju, i danas se, usprkos zahtjevnosti svjetskog tržišta i teškoćama na domaćem tržištu, te pretežno radno – intenzivnim obilježjima i relativno slaboj akumulativnosti, nalazi među najvažnijim izvoznim gospodarskim granama u Županiji. Ona je također visoko pozicionirana među djelatnostima po veličini ukupnog prihoda, kao i po broju zaposlenih.

Od svih segmenata tekstilne industrije u Međimurskoj županiji postoje primarna tekstilna industrija (u vidu proizvodnje tkanina i pletiva, te pozamanterije i sličnih proizvoda) i proizvodnja odjeće, odnosno gotovih konfekcijskih tekstilnih proizvoda, uključujući čarape i artikle za domaćinstvo. Predionice tekstilnih vlakana, proizvodnja konca, sagova i drugih prostirača za pod, proizvodnja netkanog tekstila i slične djelatnosti nisu zastupljene u Županiji. (<http://www.hgk.hr>, 09.10.2014.)

U međimurskoj tekstilnoj industriji djeluje 71 poduzetnik (od toga njih 13 u proizvodnji tekstila, a 58 u proizvodnji odjeće) što čini 14,4% svih poduzetnika prerađivačke industrije (njih 493), odnosno 2,9% ukupnog broja gospodarskih subjekata u Međimurskoj županiji (2.417). Broj zaposlenih u tekstilnoj industriji je

povećan u 2013. godini za 10,5% u odnosu na 2012. godinu, tako da je u gore spomenutoj industriji zaposleno 2.305 djelatnika. (<http://www.hgk.hr>, 09.10.2014.) U tablici 3 dan je prikaz pokazatelja poslovanja Međimurske tekstilne industrije i ukupnog gospodarstva Međimurske županije.

Tablica 3: Pokazatelji poslovanja djelatnosti tekstilne industrije i ukupnog gospodarstva Međimurske županije u 2012/2013. godini

	TEKSTILNA INDUSTRIJA			MEĐIMURSKA ŽUPANIJA			Udjel u MEĐIM. ŽUP.
	2012.	2013.	Indeks	2012.	2013.	Indeks	
Broj poduzetnika	-	71	-	-	2.417	-	2,94
Prosječan broj zaposlenih	2.085	2.305	110,55	23.162	24.080	104,0	9,57
Ukupni prihodi u 000 kn	510.294	539.560	105,74	10.431.361	10.829.278	103,8	4,98
Ukupni rashodi u 000 kn	481.130	525.636	109,25	10.044.736	10.437.235	103,9	5,04
Dobit prije oporezivanja u 000 kn	47.913	51.303	107,08	530.166	518.371	97,8	9,90
Gubitak prije oporezivanja u 000 kn	18.749	37.379	199,37	192.070	186.232	97,0	20,07
Investicije u 000 kn	30.802	73.904	239,93	495.638	594.721	120,0	12,43
Prosječna mjes. neto plaća po zaposl. u kn	3.094	2.935	94,86	3.813	3.835	100,6	76,53

Izvor: Obradio autor prema podacima HGK-ŽK Čakovec, 09.10.2014.

Iako broj tvrtki u obučarskoj industriji Međimurske županije nije znatan, tj. registrirano je tek osam tvrtki (0,33% ukupnog broja tvrtki u Županiji), iste zapošljavaju 1.225 djelatnika što je 5,1% svih zaposlenih u gospodarstvu Međimurske županije. Broj zaposlenih u obučarskoj industriji povećan je u 2013. godini u odnosu na 2012. za 13,1%, i to s 1.083 djelatnika na 1.225. Tvrtke obučarske industrije u županiji ostvarile su u 2013. godini ukupne prihode u iznosu od 182,6 milijuna kuna, što je povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 9,83% (166,3 mil.kn). Istovremeno je došlo i do porasta ukupnih rashoda 12,27%, i to s 163,9 mil.kn na 183,2 mil.kn. Prosječna mjesečna neto plaća u obučarskoj industriji isplaćena je u visini od 2.983 kuna, što je za 4,81% više nego prethodne godine (2.846 kn), a za 22,2% manje u odnosu na prosječnu neto plaću isplaćenu na razini cijelog gospodarstva Međimurske županije (3.835 kn). (<http://www.hgk.hr>, 09.10.2014.) U tablici 4 dan je prikaz pokazatelja poslovanja djelatnosti obučarske industrije i ukupnog gospodarstva Međimurske županije.

Tablica 4: Pokazatelji poslovanja djelatnosti obučarske industrije i ukupnog gospodarstva Međimurske županije u 2012/2013. godini

	OBUČARSKA INDUSTRIJA			MEĐIMURSKA ŽUPANIJA			Udjel u MEĐIM. ŽUP.
	2012.	2013.	Indeks	2012.	2013.	Indeks	
Broj poduzetnika	-	8	-	-	2.417	-	0,33
Prosječan broj zaposlenih	1.083	1.225	113,11	23.162	24.080	104,0	5,09
Ukupni prihodi u 000 kn	166.279	182.630	109,83	10.431.361	10.829.278	103,8	1,69
Ukupni rashodi u 000 kn	163.858	183.178	112,27	10.044.736	10.437.235	103,9	1,76
Dobit prije oporezivanja u 000 kn	4.026	6.545	162,57	530.166	518.371	97,8	1,26
Gubitak prije oporezivanja u 000 kn	1.605	7.094	441,99	192.070	186.232	97,0	3,81
Investicije u 000 kn	3.105	16.287	524,54	495.638	594.721	120,0	2,74
Prosječna mjes. neto plaća po zaposl. u kn	2.846	2.983	104,81	3.813	3.835	100,6	77,78

Izvor: Obradio autor prema podacima HGK-ŽK Čakovec, 11.10.2014.

Prehrambena industrija

S obzirom na to da je Međimurje izrazito ruralno područje s tradicionalno razvijenom poljoprivrednom proizvodnjom, naknadno se razvila i prehrambena industrija.

U okviru prehrambene industrije u Međimurskoj županiji posluje relativno mali broj subjekata koji su izrazito veliki i svojim kapacitetima i ugledom predstavljaju važne igrače u hrvatskoj prehrambenoj industriji (Perutnina Ptuj – PIPO d.o.o., Čakovečki mlinovi d.d., Mesna industrija Vajda d.d., Agromedimurje d.d.). (<http://zrs.redea.hr>, 11.10.2014.)

Većinu sirovina prehrambena industrija u Međimurju nabavlja upravo od međimurskih poljoprivrednika, što je izvrstan primjer zdrave suradnje na lokalnoj razini.

U proizvodnji prehrambenih proizvoda na području Međimurske županije 2013. godine registrirano je 36 tvrtki, dok je u proizvodnji pića još njih 11. (<http://www.hgk.hr>, 11.10.2014)

7.2.1.2. Građevinarstvo

Graditeljstvo je u Međimurskoj županiji razmjerno razvijena gospodarska grana zasnovana na dugogodišnjoj tradiciji, čija djelatnost obuhvaća poslove visokogradnje, niskogradnje, hidrogradnje, kao i sve vrste instalacijskih i završnih radova. Uvjetovano svjetskom gospodarskom krizom i smanjenjem domaćih investicija, ono je posljednjih godina bilježilo kontinuiran pad aktivnosti i smanjenja svih pokazatelja poslovanja. Danas potencijal graditeljske operative Međimurja čine 333 aktivna trgovačka društva, od kojih oko trećine u djelatnosti izgradnje objekata visokogradnje, a ostala su u djelatnosti niskogradnje, završnih radova, instalacijskih radova, te drugih specijaliziranih djelatnosti. Prema kriteriju veličine, prevladavaju male tvrtke, a tek nekoliko njih spada u srednje ili velike, što govori o relativnoj usitnjenosti i raspršenosti graditeljskih kapaciteta. Broj zaposlenih u graditeljskim trgovačkim društvima iznosio je, prema podacima za 2013. godinu, prosječno 2.783, a to za 3,6% manje nego prethodne godine, kada je on bio 2.887. Isplaćena prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom u graditeljskoj djelatnosti 2013. godine bila je u visini od 3.352 kune, čime je ona bila veća za 0,3% od one u 2012. godini, kada je iznosila 3.342 kune. ([http:// www.hgk.hr](http://www.hgk.hr), 11.10.2014.). U tablici 5 dan je prikaz pokazatelja poslovanja gospodarstva Međimurske županije i djelatnosti graditeljstva.

Tablica 5: Pokazatelji poslovanja gospodarstva Međimurske županije i djelatnosti graditeljstva u razdoblju siječanj – prosinac 2012/2013. godine (iznosi u milijunima kuna, udjeli u %-tku, broj zaposlenih u punom broju, plaće u kunama)

Opis	Međimurska županija			Graditeljstvo MŽ			Udjel graditeljstva u rezultatima MŽ	
	I-XII 2012.	I-XII 2013.	Indeks	I-XII 2012.	I-XII 2013.	Indeks	I-XII 2012.	I-XII 2013.
Broj trgovačkih društava	-	2.417	-	-	333	-	-	13,8
Prosječan broj zaposlenih na temelju sati rada (puni broj)	23.162	24.080	104,0	2.887	2.783	96,4	12,5	11,6
Ukupni prihodi	10.431	10.829	103,8	1.006	1.048	104,2	9,6	9,7
Ukupni rashodi	10.045	10.437	103,9	1.025	1.045	101,9	10,2	10,4
Dobit/gubitak razdoblja	386	392	101,6	- 19	3	-	-	0,8
Prosj. mjes. neto plaća po zaposl.	3.813	3.835	100,6	3.342	3.352	100,3	87,6	87,4
Vrijednost investicija u dugotrajnu imovinu	496	595	120,0	14	53	378,6	2,8	8,9

Izvor: Obradio autor prema podacima HGK-ŽK Čakovec, 11.10.2014.

8. REZULTAT POSLOVANJA MEĐIMURSKIH PODUZETNIKA U 2013. GODINI

Prema rezultatima poslovanja poduzetnika Hrvatske u 2013. godini rangirane su županije prema broju poduzetnika, prema broju zaposlenih, prema veličini ukupnog prihoda, prema veličini dobit i gubitka razdoblja te neto dobiti poduzetnika. Tijekom 2013. godine na području Međimurske županije djelovalo je 2.417 poduzetnika koji su zapošljavali 24.080 zaposlenika što je 4% više zaposlenih nego tijekom 2012. godine. (<http://www.fina.hr>, 11.10.2014.)

Prosječna neto plaća u 2013. godini iznosila je 3.835 kuna što predstavlja porast za 0,6%, ali je još uvijek niža od prosječne neto plaće u Republici Hrvatskoj. (<http://www.hgk.hr>, 11.10.2014.)

Poduzetnici Međimurske županije ostvarili su u 2013. godini ukupno 10,8 milijardi kuna ukupnih prihoda. (<http://www.hgk.hr>, 11.10.2014.)

Investicije u Međimurskoj županiji koje su u 2013. godini iznosile 595 milijuna kuna povećane su u odnosu na 2012. godinu za 20% (<http://www.hgk.hr>, 11.10.2014.). U tablici 6 dan je prikaz općih pokazatelja međimorskog gospodarstva.

Tablica 6: Opći pokazatelji međimorskog gospodarstva

	MEĐIMURSKA ŽUPANIJA				REPUBLIKA HRVATSKA		
	2012.	2013.	Index 2013/12	udio u RH %	2012.	2013.	Index 2013/12
Broj poduzetnika	-	2.417	-	2,39	-	101.191	-
Broj zaposlenih	23.162	24.080	104,0	2,90	808.693	830.928	102,7
Ukupni prihodi	10.431.361	10.829.278	103,8	1,77	602.010.102	612.440.965	101,7
Ukupni rashodi	10.044.736	10.437.235	103,9	1,73	595.143.391	604.997.522	101,7
Dobit nakon oporezivanja	530.166	518.371	97,8	1,71	30.739.748	30.391.518	98,9
Gubitak	192.070	186.232	97,0	0,69	27.963.027	26.862.026	96,1
Investicije	495.638	594.721	120,0	1,59	32.879.431	37.489.476	114,0
Prosječna neto plaća	3.813,11	3.835,38	100,6	-	4.785,89	4.778,31	99,8

Izvor: Obradio autor prema podacima HGK-ŽK Čakovec, 11.10.2014.

8.1. Podjela poduzetnika prema veličini

Ukupnim zbrojem poduzetnika, Međimurska županija nalazi se na 11. mjestu ljestvice svih županija u Republici Hrvatskoj.

Od ukupno 2.417 poduzetnika, velika poduzeća čini šest poduzetnika, mala poduzeća čini 261 poduzetnik, srednje velika poduzeća broje 50 poduzetnika, dok mikro poduzetnici čine 2100 poduzeća. U tablici 7 dan je prikaz poduzetnika Republike Hrvatske po županijama – segmentirani po kriterijima veličine EU.

Tablica 7: Poduzetnici RH po županijama – segmentirani po kriterijima veličine EU

Županija	Ukupno svi poduzetnici	MIKRO	MALI	SREDNJI	VELIKI
BJELOVARSKO-BILOGORSKA ŽUPANIJA	1.590	1.381	173	32	4
BRODSKO-POSAVSKA ŽUPANIJA	1.570	1.337	203	27	3
DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA	3.590	3.283	263	38	6
GRAD ZAGREB	33.329	29.523	3.192	464	150
ISTARSKA ŽUPANIJA	9.241	8.621	529	73	18
KARLOVAČKA ŽUPANIJA	1.856	1.625	205	21	5
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA	1.366	1.181	162	17	6
KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA	1.670	1.393	235	37	5
LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA	660	578	73	9	0
MEĐIMURSKA ŽUPANIJA	2.417	2.100	261	50	6
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA	4.239	3.681	469	70	19
PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA	9.011	8.216	681	96	18
POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA	674	580	77	14	3
SISAČKO-MOSLAVAČKA	1.737	1.525	182	26	4
SPLITSKO-DALMATINSKA	11.436	10.394	924	97	21
ŠIBENSKO-KNINSKA	2.021	1.830	161	28	2
VARAŽDINSKA	2.949	2.507	368	64	10
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	848	720	115	10	3
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	1.511	1.271	196	34	10
ZADARSKA	3.239	2.896	298	39	6
ZAGREBAČKA	6.237	5.441	693	86	17
RH	101.191	90.083	9.460	1.332	316

Izvor: <http://www.fina.hr>, 11.10.2014.

8.2. Ukupni prihodi i rashodi prema veličini poduzetnika

Poduzetnici Međimurske županije ostvarili su u 2013. godini ukupno 10,8 milijardi kuna ukupnih prihoda, što je za 3,8% više od istog prošlogodišnjeg razdoblja. Porast prihoda bilježe tvrtke svih veličina. (<http://www.hgk.hr>, 11.10.2014.) U tablici 8 dan je prikaz ukupnih prihoda u Međimurskoj županiji.

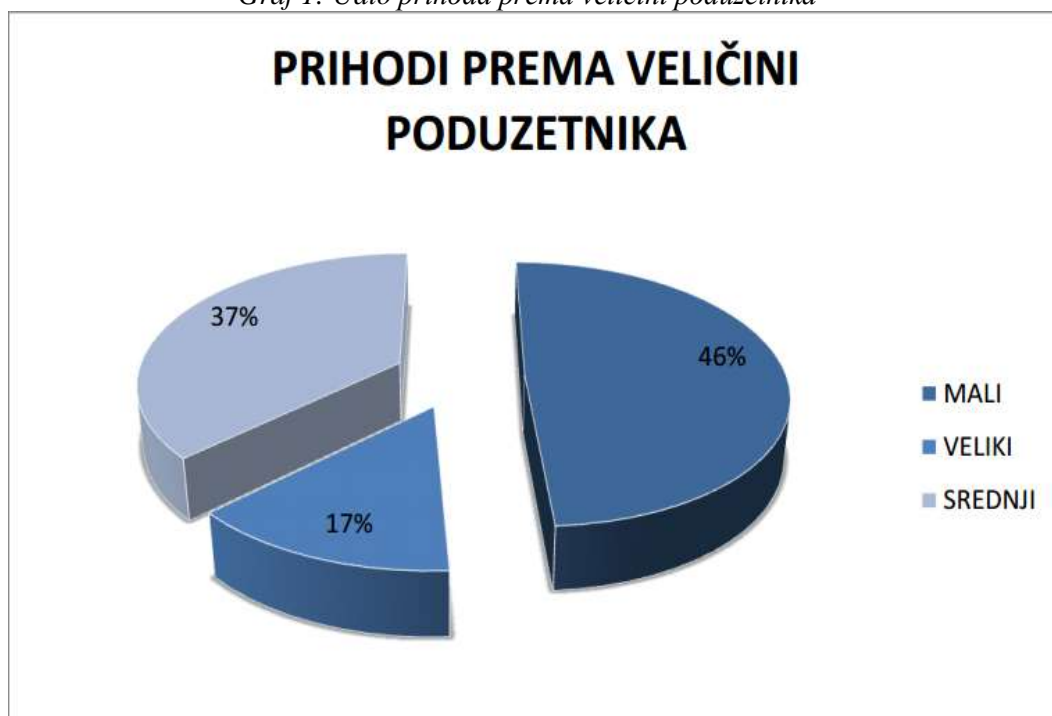
Tablica 8: Ukupni prihodi u Međimurskoj županiji u 000 kuna

MEĐ.ŽUPANIJA	VELIKI	Udio u ukupno	SREDNJI	Udio u ukupno	MALI	Udio u ukupno	UKUPNO
PRIHODI 2012.	1.868.563	17,91	3.878.623	37,18	4.684.175	44,90	10.431.361
PRIHODI 2013.	1.873.612	17,30	4.000.261	36,94	4.955.406	45,76	10.829.278
Indeks 2013/12	100,3		103,1		105,8		103,8

Izvor: Obradio autor prema podacima HGK-ŽK Čakovec, 11.10.2014.

U strukturi prihoda najveći dio, 46%, pripada malim poduzetnicima, dok srednji sudjeluju sa 37%, odnosno veliki sa 17%. (<http://www.hgk.hr>, 11.10.2014) U grafu 1 dan je prikaz udjela prihoda prema veličini poduzetnika.

Graf 1: Udio prihoda prema veličini poduzetnika

Izvor: <http://www.hgk.hr>, 11.10.2014.

Poduzetnici Međimurske županije ostvarili su u 2013. godini ukupno 10,4 milijardi kuna ukupnih rashoda, što je za 3,9% više od istog prošlogodišnjeg razdoblja. Porast rashoda bilježe tvrtke svih veličina. U tablici 9 dan je prikaz ukupnih rashoda u Međimurskoj županiji.

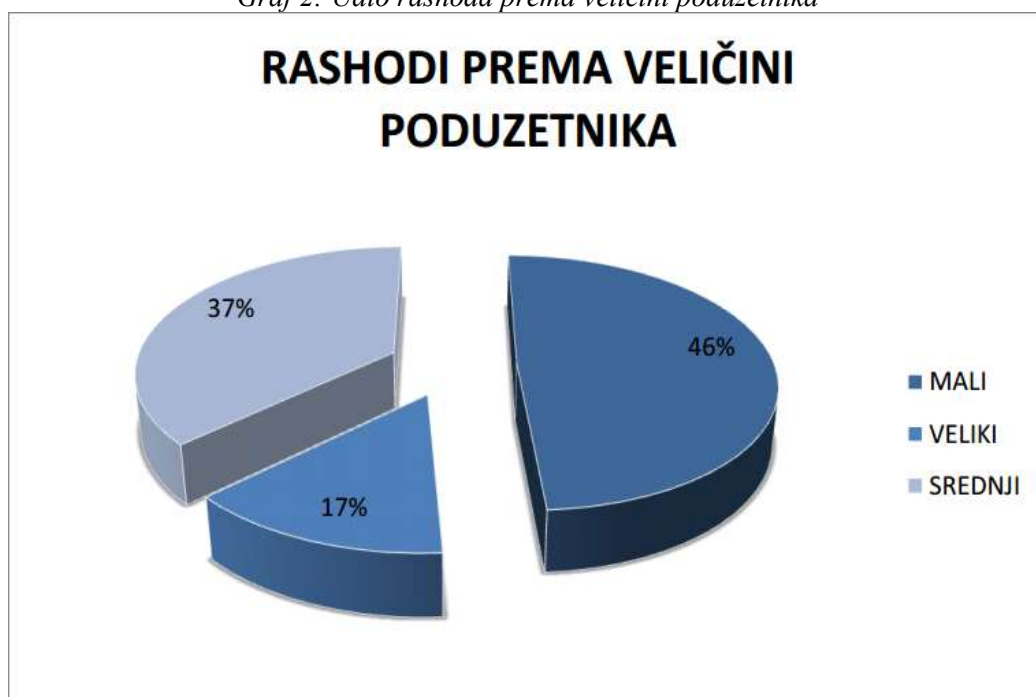
Tablica 9: Ukupni rashodi u Međimurskoj županiji u 000 kuna

MEĐ. ŽUPANIJA	VELIKI	Udio u ukupno	SREDNJI	Udio u ukupno	MALI	Udio u ukupno	UKUPNO
RASHODI 2012.	1.765.684	17,5	3.700.975	36,84	4.578.078	45,58	10.044.736
RASHODI 2013.	1.818.141	17,4	3.819.493	36,59	4.799.601	45,99	10.437.235
Indeks 2013/12	103,0		103,2		104,8		103,9

Obradio autor prema podacima HGK-ŽK Čakovec, 11.10.2014.

U strukturi rashoda najveći dio, 46%, pripada malim poduzetnicima, dok srednji sudjeluju sa 36,6%, odnosno veliki poduzetnici sa 17,4%. (<http://www.hgk.hr>, 11.10.2014.) U grafu 2 dan je prikaz ukupnih rashoda prema veličini poduzetnika.

Graf 2: Udio rashoda prema veličini poduzetnika

Izvor: <http://www.hgk.hr>, 11.10.2014.

9. PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA

Neke od važnijih institucija koje pružaju potporu poduzetništvu u Međimurskoj županiji su: razvojne agencije REDEA i ČAKRA, MESAP – Međimurski sajam poduzetništva, HGK – Županijska komora Čakovec, HOK – Obrtnička komora Međimurja, Međimurska energetska agencija, te novoosnovani Tehnološko Inovacijski Centar Međimurje, kao i uredi Županije i jedinica lokalne samouprave. U županiji se provode programi poticanja i kreditiranja maloga gospodarstva i obrtništva, te je od 1998. godine dodijeljeno ukupno više od 230 milijuna kuna kreditnih sredstava sa subvencioniranom kamatom. (<http://www.redea.hr>, 11.10.2014.) Na slici 3 dan je prikaz zasjedanja Obrtničke komore Međimurske županije.

Slika 3: Zasjedanje Obrtničke komore Međimurske županije: Ivan Lepoglavec, predsjednik Obrtničke komore Međimurske županije i Udruženja obrtnika (u sredini), Stjepan Blažeka, predsjednik Udruženja ugostitelja Međimurske županije (desno), i Ljiljana Marcinjaš, djelatnica u Službi Udruženja (1997.)

Izvor: Cimerman, F. (1998.) Obrt u Međimurju

Razvojni problemi i potrebe poduzetničke infrastrukture

Poduzetnička infrastruktura susreće se sa nekim razvojnim problemima: (<http://www.medjimurska-zupanija.hr>, 11.10.2014.)

- nedostatna podrška poduzetnicima i početnicima s obzirom na rastuće potrebe, ali i financijske mogućnosti poduzetnika u korištenju savjetodavnih i konzultantskih usluga;
- ograničen broj privatnih konzultantskih kuća i nedovoljna ponuda specijaliziranih konzultantskih usluga;
- nepostojanje ili neprihvatanje inicijativa vezanih za specifične financijske instrumente za poduzetnike (garancijske sheme);
- nedovoljan broj prekograničnih i međuregionalnih projekata vezanih za gospodarstvo, ali i tehnološki i inovativni razvoj;
- ograničenost programa (kredita) za potporu (sufinanciranje) projekata koji se financiraju iz EU – fondova;
- prevelik broj službeno postojećih poslovnih zona s obzirom na veličinu županije i razinu gospodarske aktivnosti (ograničena sredstva za opremanje zona);
- nizak koeficijent izgrađenosti u poslovnim zonama (pretežno 0,4).

Kako postoje razvojni problemi tako i postoje razvojne potrebe, a neke od razvojnih potreba su: (<http://www.medjimurska-zupanija.hr>, 11.10.2014.)

- jačati kapacitete REDEA-e, HGK-a za uključivanje u nacionalne programe potpore malom gospodarstvu, kao i programe EU-a te druge međunarodne programe;
- unaprjeđivati poduzetničko okruženje u županiji kroz posebnu podršku potpornim institucijama za malo gospodarstvo – u prvom redu otvaranju i daljnjem razvoju poduzeća. Dalje razvijati i poticati pružanje stručnih i profesionalnih usluga malom gospodarstvu;
- kreirati i promovirati nove financijske instrumente za potporu poduzetništvu;

- jačati suradnju županijskih s drugim hrvatskim ali i međunarodnim institucijama na razvojnim projektima koji potiču razvoj inovativnosti i primjenu novih tehnologija;
- podržati rad potpornih tehnoloških institucija radi unaprjeđivanja tehnološkog i inovativnog razvoja, a time i jačanja konkurentnosti maloga gospodarstva;
- fokusiranje sredstva na opremanje i pripremu poslovnih zona na one s najvećim potencijalom i značajem;
- intenzivirati razvoj Poslovnog parka Međimurje;
- izgraditi Središnju gospodarsku zonu Međimurje;
- povećanje koeficijenta izgrađenosti u zonama.

10. NAJPOZNATIJI PODUZETNICI MEĐIMURJA

Poduzetništvo u Međimurju razvijeno je u svim općinama. Razvoj poduzetništva veoma je značajan za rast i razvoj Međimurske županije, jer unaprjeđenjem i poticanjem poduzetništva stvaraju se nova radna mjesta te se samim time smanjuje nezaposlenost i podiže opća kvaliteta življenja. Na krajnjem sjeveru Međimurske županije u općinama Mursko Središće i Svetom Martinu na Muri djeluju brojni poduzetnici koji zapošljavaju lokalno stanovništvo. Navedeni su neki od njih

Sobočan interijeri d.o.o.

Tvrtka je započela s radom prije 12 godina u Murskom Središću. Danas, s preko 80 zaposlenih, nalazi se u vrhu europskog tržišta i jedan je od lidera u proizvodnji opreme za trgovine, butike, te trgovačke centre višeg kvalitativnog razreda. Proizvodnja i kvaliteta finalnog proizvoda tvrtke nadmašila je okvire lokalne proizvodnje te je danas prisutna globalno u preko 15 zemalja na dva kontinenta. Rješenja su cjelovita, brza, pouzdana, kvalitetna i isplativa. Klijentima nude vrhunsku kvalitetu usluga i proizvoda, a posjeduju znanja, iskustva i mogućnosti da proizvedu i opreme prostore od 50 do 5.000m², kao i veće objekte koji traže posebno, precizno planiranje i koordinaciju. Sjedište tvrtke je u Murskom Središću, najsjevernijem gradu u Hrvatskoj. Djelatnost poduzeća su proizvodnja namještaja za poslovne i prodajne prostore. Na slici 4 dan je prikaz tvrtke Sobočan interijeri d.o.o.

Slika 4: Prikaz tvrtke Sobočan interijeri d.o.o.

Izvor: <http://www.sobocan-interijeri.hr>, 12.10.2014.

CNC obrada d.o.o.

Poduzeće CNC obrada d.o.o. osnovano je 2000. godine u Hlapičini. Nakon pet godina rada u unajmljenom prostoru, poduzeće 2005. godine seli u novoizgrađeni vlastiti pogon u Gospodarsku zonu Sveti Martin na Muri. Trenutno zapošljava 13 kvalificiranih radnika, a proširenjem kapaciteta planiraju se i nova zapošljavanja. Nude vrhunsku kvalitetu usluga i proizvoda. Osnovna djelatnost tvrtke je strojna obrada metala. Na slici 5 dan je prikaz tvrtke CNC obrada metala d.o.o.

Slika 5: Prikaz tvrtke CNC obrada metala d.o.o.

Izvor: <http://www.cnc-obrada.hr>, 12.10.2014.

Vnuk d.o.o.

Tvrtka Vnuk d.o.o. osnovana je 1998. godine, od kada već uspješnih 16 godina proizvode PVC i ALU stolariju te IZO stakla najviše kvalitete. Godinama rada ponudu su zaokružili roletama, griljama, žaluzinama i trakastim zavjesama u svim bojama i veličinama. Danas je Vnuk d.o.o. opremljen vrhunskom tehnologijom za proizvodnju, a njihovim klijentima na raspolaganju stoje ekipa za montažu, tehnička služba za izmjeru na objektima te savjetodavna služba. Tvrtka zapošljava 27 radnika.

Osnovna djelatnost tvrtke je proizvodnja PVC i ALU stolarije, a njezino sjedište nalazi se u Vrhovljanu, Svetom Martinu na Muri. Na slici 6 dan je prikaz tvrtke Vnuk do.o.

Slika 6: Prikaz tvrtke Vnuk d.o.o.

Izvor: <http://www.vnuk.hr>, 12.10.2014.hgj

11. ZAKLJUČAK

Iz godine u godinu konkurentnost na tržištu sve je jača, što iziskuje od poduzetnika veću kreativnost i inovativnost kako bi se održao na tržištu i plasirao svoj proizvod potrošačima. Razvijanjem poduzetničke aktivnosti u Međimurju, razvija se i industrija; od prerađivačke industrije (metaloprerađivačka industrija, tekstilna i obućarska industrija, prehrambena industrija), pa sve do građevinarstva. Jačanjem poduzetništva i industrije Međimurja potiče se rast gospodarstva što ima mnogo pozitivnih utjecaja na Međimursku županiju i na stanovništvo. Na temelju statističkih podataka, ulaskom i programima Europske unije, te povoljnim položajem županije, poduzetništvo u Međimurju bilježi pozitivne gospodarske i ekonomske rezultate, što znači smanjenje nezaposlenosti, povećanje životnog standarda i opće zadovoljstvo.

Na krajnjem sjeveru Međimurske županije u Gradu Mursko Središće i Općini Svetom Martinu na Muri, djeluju brojni poduzetnici koji zapošljavaju brojno lokalno stanovništvo i unaprijeđuju razvoj općina. Industrijska zona u Svetom Martinu na Muri iz godine u godinu sve je jača, i svakom godinom broji sve više poduzeća. Gospodarska zona Sveti Martin na Muri prostire se na 23 hektara zemljišta, a dosad je zauzeto oko 8 hektara. Dogovorena fer cijena zemljišta od oko 5 eura po četvornome metru, zainteresirala je brojne strane investitore da baš na tome području izgrade svoju poslovnu infrastrukturu i krenu u nove poduzetne izazove. Kao primjer odlične suradnje stranih investitora i domaćih poduzetnika je poduzeće TE-PRO, koje je dobilo nagradu Zlatni ključ, kao najbolji hrvatski izvoznik u Austriju. Poduzeća u Gradu Mursko Središće i Općini Sveti Martin na Muri uglavnom se bave prerađivačkom industrijom (metaloprerađivačkom i tekstilnom industrijom). Poduzetnici na području Međimurja imaju veliku potporu brojnih institucija za poticanje, potporu i razvoj poduzetništva.

12. LITERATURA

Knjige i časopisi:

1. Cimerman, F. (1998). Obrt u Međimurju. Čakovec, Knjigovodstvo Cimerman
2. Čengić, D. (2002). Poduzetništvo u Međimurju i novi razvojni izazovi. Zagreb, Institut državne znanosti Ivo Pilar
3. Ekonomski portal (2013). Ekonomija. Socijalno poduzetništvo.
4. Grgić, M., Bilas, V., Franc, S. (2010). Poduzetništvo u međunarodnoj ekonomiji. Zagreb, Sinergija
5. Hisrich, D., Peters, M., Shepherd D. A. (2011). Poduzetništvo. 7. izd. Zagreb, Grafotisk
6. Martin, L., N., Osberg, S. (2009). Socijalno poduzetništvo
7. Škrtić, M. (2006). Poduzetništvo. Zagreb, Sinergija
8. Škrtić, M., Mikić M. (2011). Poduzetništvo. Zagreb, Sinergija
9. Šipić, N., Najdanović, Z. (2012). Osnove poduzetništva.
10. Zver, B. (1992). Razvoj poduzetništva u promijenjenim društvenim uvjetima.

Izvori s interneta:

1. <http://files.3dana.com/igor/2.%20semestar%20-%20Osnove%20poduzetnistva/Skripta-osnove-poduzetnistva-03-2013.pdf> (26.06.2014.)
2. http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=118780 (26.06.2014.)
3. http://web.efzg.hr/dok/pds/Strat_pod/1.%20POJMOVNO%20ODRE%C4%90E NJE%20PODUZETNI%C5%A0TVA.pdf (26.06.2014.)
4. http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=166596 (29.09.2014.)
5. <http://actnow.hr/wp-content/uploads/2009/12/brosuraSocPod.pdf> (26.06.2014.)
6. <http://www.ekonomskiportal.com/socijalno-poduzetnistvo/> (26.09.2014.)
7. Gong.hr; Socijalno poduzetništvo – zanemarena poluga za izlazak iz krize.

<http://gong.hr/hr/aktivni-gradani/civilno-drustvo/socijalno-poduzetnistvo-zanemarena-poluga-za-izlaz/> (26.09.2014)

8. Yibe; Poslovanje poduzeća i poduzetničko okruženje.

<http://www.hzz.hr/UserDocsImages/Business%20enterprise%20and%20entrepreneurial%20environment%20-%20final.pdf> (26.09.2014.)

9. <https://www.hgk.hr/zk/cakovec/pregled-gospodarskih-kretanja-hgk-zupanijske-komore-cakovec> (01.10.2014.)

10. <http://www.minpo.hr/UserDocsImages/Poduzetni%C4%8Dki%20impuls%202014..pdf> (01.10.2014.)

11. <https://www.hgk.hr/category/zk/cakovec> (01.10.2014.)

12. <http://www.medjimurska-zupanija.hr/opci-podaci> (06.10.2014.)

13. Regionalna razvojna agencija Međimurje; Razvojna strategija MŽ;

<http://redea.hr/razvojna-strategija-mz> (06.10.2014.)

14. Redea.Hr;http://www.redea.hr/images/stories/Izrada_RS_do_2020.pdf (06.10.2014.)

15. http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/poduzetnistvo_u_sluzbi_zajednice.pdf (06.10.2014.)

16. Zdravi gradovi.com.hr;

http://www.zdravi-gradovi.com.hr/media/1599/zupanija_medimurske-slika_zdravlja.pdf (07.10.2014.)

17. Fina.hr; <http://www.fina.hr/Default.aspx?sec=1718> (10.10.2014.)

18. Hrvatska gospodarska komora; Županijska komora Čakovec;

https://www.hgk.hr/wp-content/blogs.dir/1/files_mf/gospodarska_kretanja_2013_konacna20.pdf (11.10.2014.)

19. Nacionalno Vijeće za konkurentnost;

<http://www.konkurentnost.hr/Default.aspx?art=539&sec=2> (11.10.2014.)

13. POPIS SLIKA, GRAFIČKIH I TABLIČNIH PRIKAZA

Slika 1. Karta Međimurja, str. 16

Slika 2. Vršalica na pogon parnog motora „danfarica”, vlasništvo braće: Tome, Franje, Juraja i Antuna Novaka iz Donjeg Zebanca (1933.), str. 17

Slika 3. Zasjedanje Obrtničke komore Međimurske županije: Ivan Lepoglavec, predsjednik Obrtničke komore Međimurske županije i Udruženja obrtnika (u sredini), Stjepan Blažeka, predsjednik Udruženja ugostitelja Međimurske županije (desno), i Ljiljana Marcinjaš, djelatnica u Službi Udruženja (1997.), str. 32

Slika 4. Prikaz tvrtke Sobočan interijeri d.o.o., str. 35

Slika 5. Prikaz tvrtke CNC obrada metala d.o.o, str. 36

Slika 6. Prikaz tvrtke Vnuk d.o.o., str. 37

Grafikon 1. Udio prihoda prema veličini poduzetnika, str. 30

Grafikon 2. Udio rashoda prema veličini poduzetnika, str. 31

Tablica 1. Rezultati rangiranja konkurentnosti županija Hrvatske, str. 20

Tablica 2. Pokazatelji poslovanja gospodarstva Međimurske županije i djelatnosti metaloprerađivačke industrije u razdoblju siječanj – prosinac 2012/2013. g (iznosi u milijunima kuna, udjeli u %-tku, broj zaposlenih u punom broju, plaće u kunama, str. 24

Tablica 3. Pokazatelji poslovanja djelatnosti tekstilne industrije i ukupnog gospodarstva Međimurske županije u 2013/2012. godini, str. 25

Tablica 4. Pokazatelji poslovanja djelatnosti obućarske industrije i ukupnog gospodarstva Međimurske županije u 2013/2012. godini, str. 26

Tablica 5. Pokazatelji poslovanja gospodarstva Međimurske županije i djelatnosti graditeljstva u razdoblju siječanj – prosinac 2012/2013. godine (iznosi u milijunima kuna, udjeli u %-tku, broj zaposlenih u punom broju, plaće u kunama), str. 27

Tablica 6. Opći pokazatelji međimurskog gospodarstva, str. 28

Tablica 7. Poduzetnici RH po županijama – segmentirani po kriterijima veličine EU, str. 29

Tablica 8. Ukupni prihodi u Međimurskoj županiji u 000 kuna, str. 30

Tablica 9. Ukupni rashodi u Međimurskoj županiji u 000 kuna, str. 31